

Oikeusministeriö
kirjaamo.om@gov.fi

Viite: Lausuntopyyntö Oikeuspalveluviraston toimipaikoista annetun oikeusministeriön asetuksen muuttamisesta, 24.06.2026, VN/6466/2026

Pohjanmaan hyvinvointialueen lausunto Oikeuspalveluviraston toimipaikoista annetun oikeusministeriön asetuksen muuttamisesta

Pohjanmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausunnon antamiseen.

Pohjanmaan hyvinvointialue on antanut 3.6.2026 lausunnon Oikeuspalveluviraston toimistorakenteen ja toimipaikkaverkoston muutosta koskevasta aiemmasta lausuntopyynnöstä VN/7187/2026. Aiemmassa launnossaan hyvinvointialue piti uudistuksen tavoitteita, kuten palvelujen yhdenmukaistamista, resurssien tehokkaampaa käyttöä ja johtamisrakenteen selkeyttämistä, lähtökohtaisesti perusteltuina. Samalla hyvinvointialue korosti, että Oikeuspalveluviraston palveluilla on merkittäviä välillisiä vaikutuksia hyvinvointialueen toimintaan, koska oikeusapu, edunvalvonta sekä talous- ja velkaneuvonta kytkeytyvät tiiviisti monien sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden arkeen, toimintakykyyn, taloudelliseen selviytymiseen ja palveluprosesseihin. Nyt lausuttavana oleva asetulusonnos konkretisoi osaltaan samaa kokonaisuutta erityisesti toimipaikkaverkoston näkökulmasta.

Pohjanmaan hyvinvointialue katsoo, että esityksessä tunnistetaan yleisellä tasolla toimipaikkaverkon supistamiseen liittyvä tarve turvata palvelujen saatavuus, mutta konkreettiset keinot jäävät riittämättömiksi. Esityksessä viitataan etäpalveluihin, sähköiseen asiointiin, valtion yhteisiin toimipisteisiin sekä mahdollisuuteen ottaa asiakkaita vastaan myös muualla kuin asetuksessa mainituissa toimipaikoissa. Esityksestä ei kuitenkaan käy riittävästi ilmi, miten nämä järjestelyt käytännössä toteutetaan, millä kriteereillä asiakkaalle järjestetään fyysinen tapaaminen tai lähipalvelu, miten palvelu resursoidaan ja miten palvelujen tosiasiallista saavutettavuutta seurataan.

Esityksen mukaan Oikeuspalveluviraston asetuksessa säädettyjen toimipaikkojen määrä vähenisi nykyisestä 158 toimipaikasta 38 toimipaikkaan. Vaikka osa nykyisistä toimipaikoista on ollut vähäisessä käytössä ja 98:ssa ei ole henkilöstöä paikalla, näin suuri rakenteellinen muutos voi vaikuttaa merkittävästi asiakkaiden kokemaan palvelujen saatavuuteen. Esityksessä ei yksilöidä riittävästi, keitä nykyisten toimipaikkojen käyttäjät ovat ja ovatko he esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevia asiakkaita.

Oikeusapu, yleinen edunvalvonta sekä talous- ja velkaneuvonta palvelevat usein asiakkaita, joiden elämäntilanne on jo valmiiksi kuormittunut. Näiden asiakkaiden kohdalla palvelun fyysisen etäisyyden kasvu tai asiointin siirtyminen etäkanaviin voi nostaa avun hakemisen kynnyistä. Tämä koskee erityisesti ikääntyneitä, vammaisia henkilöitä, mielenterveys- ja päihdepalvelujen asiakkaita, taloudellisissa kriisissä olevia sekä asiakkaita, joiden toimintakyky, kielitaito tai digiosaaminen on alentunut.

Muistiossa todetaan, että 97,4 prosenttia väestöstä saavuttaisi Oikeuspalveluviraston toimipaikan enintään tunnissa ja että yli tunnin matka-aika koskisi 2,6 prosenttia väestöstä. Tämä ei kuitenkaan yksin osoita palvelujen tosiasiallista saavutettavuutta. Arvio ei kerro esimerkiksi siitä, onko asiakkaalla autoa, toimivia joukkoliikenneyhteyksiä, varaa matkustaa, kykyä matkustaa yksin tai mahdollisuutta asioida virka-aikana. Palvelun saavutettavuus voi siten heikentyä, vaikka laskennallinen ajomatka olisi kohtuullinen.

Hyvinvointialue pitää ongelmallisena, että etäpalvelujen lisääntymistä käytetään keskeisenä perusteluna toimipaikkojen vähentämiseksi, mutta esityksessä ei konkreettisesti arvioida niiden asiakkaiden asemaa, joilla ei ole tosiasiallisia edellytyksiä käyttää digitaalisia tai etäpalveluja. Esityksessä ei esimerkiksi kuvata, miten toimitaan, jos asiakkaalla ei ole laitteita, verkkoyhteyttä tai digiosaamista, kuka antaa digitukea, miten etäasioinnin luottamuksellisuus turvataan, miten ruotsinkielinen etäpalvelu järjestetään, miten tunnistetaan asiakas, jolle etäpalvelu ei sovellu, tai miten etäpalvelujen toimivuutta seurataan. Kriittisesti arvioiden etäpalvelut näyttäytyvät esityksessä enemmän perusteluna toimipaikkojen vähentämiseksi kuin konkreettisena palvelutakeena.

Hyvinvointialue katsoo myös, ettei esitys sisällä riittävän konkreettista lähipalvelumallia. Asetusluonnoksen mukaan asiakkaita voidaan tarvittaessa ottaa vastaan myös muualla kuin asetuksessa mainituissa toimipaikoissa, esimerkiksi valtion yhteisissä toimipisteissä, kuntien kanssa sovitussa paikoissa tai edunvalvonnassa asiakkaiden kodeissa tai hoitolaitoksissa. Tämä kuitenkin ainoastaan mahdollistaa lähipalvelujen järjestämisen, mutta ei takaa niitä. Sanamuoto "voidaan ottaa tarvittaessa vastaan" antaa viranomaiselle joustoa, mutta asiakkaan näkökulmasta se ei muodosta selkeää takuuta lähipalvelun saatavuudesta.

Ennen toimipaikkojen lakkauttamista tulisi täsmentää, missä täydentäviä vastaanottoja järjestetään, kuinka usein niitä on saatavilla, millä perusteella asiakas voi saada palvelun lähellä kotikuntaansa, miten ruotsinkielinen palvelu turvataan käytännössä ja miten asiakkaille sekä asiakkaita ohjaaville viranomaisille tiedotetaan palvelumahdollisuuksista.

Ruotsinkielisten palvelujen osalta esityksen tarkastelu jää yleiselle tasolle. Muistiossa todetaan, että toimipaikan saavutettavuus ei eroa ruotsinkielisillä alueilla ja että ruotsinkielisillä yli tunnin ajomatka toimipaikkaan olisi 2,2 prosentilla. Lisäksi todetaan, että Porvoossa ja Raaseporissa olisi edelleen toimipaikat ruotsinkielisten oikeuksien toteutumisen vuoksi. Esityksessä ei kuitenkaan vastaavalla tavalla eritellä Pohjanmaan ruotsinkielisten ja kaksikielisten kuntien asukkaiden palvelujen tosiasiallista saavutettavuutta. Pohjanmaan ruotsinkielisen väestön näkökulmasta tämä on puute. Esityksessä ei kerrota, miten ruotsinkieliset palvelut käytännössä järjestetään niissä Pohjanmaan ruotsinkielisissä tai kaksikielisissä kunnissa, joista oma toimipaikka poistuisi, eikä yksilöidä, missä toimipaikoissa ruotsinkielinen palvelu tosiasiallisesti olisi saatavilla.

Esityksessä ei myöskään varsinaisesti arvioida hyvinvointialueisiin kohdistuvia vaikutuksia, vaikka hyvinvointialueet ovat lausuntopyyntöä jakelussa mukana. Vaikutusarvio keskittyy asiakkaisiin, henkilöstöön ja taloudellisiin vaikutuksiin. Hyvinvointialueen näkökulmasta keskeinen riski on, että jos Oikeuspalveluviraston palveluun pääsy vaikeutuu, asiakkaat hakeutuvat entistä useammin hyvinvointialueen palvelujen piiriin saadakseen neuvontaa, tukea tai asioinnin apua. Tätä mahdollista ohjaus- ja tukikuorman siirtymistä hyvinvointialueille ei ole esityksessä arvioitu. Pohjanmaan hyvinvointialue pitää tärkeänä, ettei toimipaikkaverkon

supistaminen johda siihen, että Oikeuspalveluviraston palveluihin liittyvä neuvonta-, ohjaus- tai asiointituki siirtyy tosiasiallisesti hyvinvointialueiden kannettavaksi.

Muistiossa arvioidaan, että toimipaikkojen vähentämisellä saavutetaan noin 0,5 miljoonan euron säästöt toimintamenoihin. Lisäksi todetaan, että ilman muutoksia toimitiloihin kohdistuisi merkittäviä investointitarpeita. Kriittisesti arvioiden säästöt ja toimitilaperusteet on esitetty varsin konkreettisesti, mutta asiakasvaikutusten hallintakeinot jäävät huomattavasti yleisemmälle tasolle. Esityksessä ei vastaavalla tarkkuudella arvioida esimerkiksi sitä, kuinka moni asiakas tarvitsee jatkossa tuettua asiointia, lähipalvelua tai muuta kuin digitaalista palvelua.

Kokonaisuutena arvioiden esitys on vaikutusten näkökulmasta puutteellinen, koska se nojaa vahvasti oletukseen etäpalvelujen ja keskitetymmän toimipaikkaverkon riittävydestä. Esityksessä todetaan, että asiakkaita voidaan tarvittaessa tavata muualla ja että etäpalvelut kehittyvät, mutta näitä ei kuvata riittävän konkreettisina, velvoittavina tai seurattavina järjestelyinä. Lähipalvelujen osalta esitys ei sisällä varsinaista palvelumallia. Se mahdollistaa lähipalvelut, mutta ei takaa niitä. Tästä seuraa riski, että palveluverkon supistamisen käytännön vaikutukset kohdistuvat erityisesti niihin asiakkaisiin, joilla on heikoimmat mahdollisuudet matkustaa, käyttää digipalveluja tai itse vaatia palvelua.